

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.286.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 16839 Pani Posłanki Lidii Czechak, w sprawie planów reformy systemu pomocy społecznej na przykładzie wygaszenia Domu Chłopaków w Broniszewicach, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Na wstępie należy wyjaśnić, że Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stoi na stanowisku, że domy pomocy społecznej pozostają istotnym elementem systemu wsparcia w ramach opieki długoterminowej, a planowana nowelizacja ustawy o pomocy społecznej ma na celu uporządkowanie dostępu do różnych form wsparcia i zwiększenie dostępności środowiskowych form wsparcia w tym mieszkań wspomaganych.

Celem projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw, wpisanego do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD315, jest zainicjowanie reformy ukierunkowanej na zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych, poprawę efektywności działań pomocowych oraz zapewnienie skuteczniejszych i lepiej skoordynowanych form wsparcia dla osób i rodzin wymagających wsparcia.

Bezpośrednią przyczyną podjęcia prac legislacyjnych jest konieczność dostosowania przepisów ustawy o pomocy społecznej do aktualnych wyzwań, w tym potrzeb wynikających z procesu rozwoju usług, rozwoju mieszkalnictwa wspomagane go i środowiskowych form wsparcia.

Całość aktualnych działań w obszarze polityki społecznej, zwłaszcza w sferze rozwoju usług społecznych, podejmowanych jest przy uwzględnieniu idei deinstytucjonalizacji. Jest to podejście przyjęte zarówno na szczeblu ogólnoeuropejskim, w licznych inicjatywach Unii Europejskiej o wymiarze społecznym, jak również od lat obecne w polskiej polityce społecznej, w planowanych i wdrażanych rozwiązaniach z zakresu zabezpieczenia społecznego, rozwoju usług społecznych i wsparcia osób najbardziej potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu.

Koncepcja ta, rozumiana jest jako dążenie do zapewnienia różnych możliwości i form opieki jak najbliższej środowiska osoby będącej ich beneficjentką lub beneficjentem. Zakłada również zapewnienie prawa wyboru i prawa do niezależnego życia w środowisku znanym osobom korzystającym ze wsparcia tak długo, jak będą sobie tego życzyły i będą do tego zdolne w zakresie psychicznym, fizycznym i intelektualnym.

Projekt ustawy stanowi odpowiedź między innymi na postulaty od lat zgłaszane przez stronę społeczną i przedstawicieli samorządów wszystkich szczebli. Proponowane rozwiązania uwzględniają też wnioski przedstawione m.in. w raportach Najwyższej Izby Kontroli, wystąpieniach generalnych i stanowiskach Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rzecznika Praw Dziecka. Wypracowane rozwiązania są także efektem prac Zespołu do

spraw reformy systemu pomocy społecznej powołanego jako organ opiniodawczodoradczy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w skład którego weszli zarówno eksperci jak i praktycy zajmujący się obszarem pomocy społecznej.

Zwracam szczególną uwagę na fakt, że ostateczny kształt projektowanych przepisów zależy od dalszych etapów procesu legislacyjnego. Zakończony został pierwszy etap konsultacji publicznych projektu, trwa analiza zebranych opinii i na dalszych etapach będą komunikowane ewentualne zmiany wynikające z uwzględnienia zgłoszonych propozycji.

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) stoi na stanowisku, że w przypadku kiedy rodzice nie mogą sprawować opieki nad dzieckiem, podstawową formą udzielanego mu wsparcia, bez względu na stopień jego niepełnosprawności, powinno być umieszczenie go w pieczy zastępczej.

Równolegle do prac nad nowelizacją ustawy o systemie pomocy społecznej trwają prace nad reformą systemu pieczy zastępczej oraz ustawą o asystencji osobistej. Razem akty te mają sprawiać by dzieci, również te z niepełnosprawnościami, nie musiały dorastać w instytucjach, a mogły wychowywać się w rodzinach.

Odnosnie procedowanego obecnie projektu nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (UD354) informuję, że do 15 maja 2026 r. trwały jego konsultacje publiczne. Projekt zakłada umożliwienie pełnienia przez organizacje pozarządowe funkcji organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej, wspierających powiaty w tworzeniu nowych miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej. Pozarządowy organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po spełnieniu określonych ustawowo wymogów, będzie pozyskiwał, szkolił i prowadził rodziny zastępcze dla dzieci, którym powiatowe centra pomocy rodzinie nie są w stanie zapewnić miejsc w pieczy zastępczej. Pozarządowy organizator rodzinnej pieczy zastępczej będzie miał też możliwość poszukiwania rodzin zastępczych m.in. dla dzieci jednocześnie umieszczonych w pieczy zastępczej, jak i np. w domu pomocy społecznej (sytuacja tzw. podwójnych umieszczeń), tak aby jak największej liczbie małoletnich zapewnić możliwość bycia wychowywanym w rodzinie.

Należy podkreślić, że wiele organizacji pozarządowych cechuje wysoka motywacja do działania na rzecz deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej oraz wysokie umiejętności pracy z rodzinami zastępczymi. Dopuszczenie obejmowania przez nie roli organizatora rodzinnej pieczy zastępczej stanowi potencjał na utworzenie nowych miejsc w pieczy rodzinnej, także w zakresie rodzin specjalistycznych, nastawionych na pracę z dziećmi o szczególnych potrzebach.

W projekcie nowelizacji określono sposób uzyskiwania przez podmioty uprawnione możliwości podejmowania działań w charakterze pozarządowego organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, profil podmiotów uprawnionych do składania wniosków o realizację tego zadania, zasady prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej, zasady finansowania kosztów pobytu dzieci w tak organizowanej rodzinnej pieczy zastępczej oraz mechanizmy kontroli nad działalnością pozarządowego organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W aktualnym stanie prawnym osoby legitymujące się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności mogą przebywać w pieczy zastępczej do ukończenia 25 roku życia. Potem jednak w niektórych sytuacjach okazuje się, że system nie jest w stanie zagwarantować im adekwatnych form wsparcia w środowisku bądź usamodzielnienia. Celem poprawy sytuacji pełnoletnich osób z niepełnosprawnościami przebywających w pieczy zastępczej, w projekcie nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny

i systemie pieczy zastępczej zaproponowano objęcie ich wsparciem udzielanym w ramach „rodziny opiekuńczej”. Rodzinę opiekuńczą będą mogli tworzyć osoby pełniące uprzednio wobec danej osoby z niepełnosprawnościami funkcję rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej lub rodzinnego domu dziecka. Rolą rodzin opiekuńczych będzie również dalsza praca na rzecz zwiększenia poziomu niezależności osób znajdujących się pod ich opieką.

Projektowane przepisy zmiany ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw nie ograniczają przy tym działalności innych typów domów pomocy społecznej (DPS). Należy podkreślić, że domy pomocy społecznej są i będą istotnym elementem systemu wsparcia w ramach opieki długoterminowej. Pobyt w DPS nadal pozostanie jedną z określonych przepisami ustawy o pomocy społecznej form wsparcia. Istotnym elementem reformy systemu pomocy społecznej są kwestie związane z rozwojem usług środowiskowych, w tym rozwojem mieszkalnictwa. Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw zawiera wymóg proponowania osobie potrzebującej wsparcia szeregu usług w jej środowisku lokalnym (włącznie z mieszkaniem wspomaganiem) przed skierowaniem do domu pomocy społecznej. Zmiana ta ma motywować lokalne samorządy do rozwoju usług środowiskowych. Projektowane przepisy umożliwiają osobom wymagającym najwyższego poziomu wsparcia skorzystanie z mieszkalnictwa wspomagane, porządkują też udzielane w mieszkaniach wsparcie ze względu na cel i czas jego świadczenia. Projektowane regulacje porządkują ponadto pojęcia stosowane w praktyce działań środowiskowych i usług społecznych.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw przedstawiony do konsultacji publicznych zawiera przepis na podstawie, którego do domów pomocy społecznej kierowane mogą być jedynie osoby pełnoletnie. Natomiast pozostałe regulacje ustawy o pomocy społecznej dotyczące przebywania osób małoletnich w tego typu placówkach pozostają niezmienione. W katalogu typów domów pomocy społecznej pozostanie dom dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. Przepisy nowelizacji ustawy o pomocy społecznej nie przewidują zatem zamykania domów pomocy społecznej.

W Polsce funkcjonują 103 domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz domy typu łączonego (dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie). Według stanu na 31 grudnia 2025 r. (dane wstępne ze sprawozdań resortowych, w trakcie weryfikacji) we wszystkich domach pomocy społecznej przebywało 972 dzieci, przy czym w domach, w których przebywają dzieci większość mieszkańców stanowiły osoby dorosłe (osoby małoletnie stanowią ok. 23% wszystkich pensjonariuszy domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie i ok. 6% wszystkich mieszkańców domów typu łączonego tj. dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie). W długoterminowej perspektywie domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie staną się placówkami wyłącznie dla dorosłych.

Kierownictwo MRPiPS prowadziło w ostatnim czasie szerokie konsultacje publiczne projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw. Wszystkie uwagi, które napłynęły w ramach procesu konsultacji publicznych są skrupulatnie analizowane. Ostateczny kształt przepisów zależeć będzie od dalszych etapów procesu legislacyjnego, w tym od etapu prac nad projektem ustawy w Sejmie.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/